

Що необхідно педагогу, щоб бути успішним в інклюзивному навчанні?

Стаття висвітлює проблеми, з якими стикається вчитель під час роботи з дітьми з ООП та пропонуються шляхи для самоудосконалення та підвищення ефективності навчання. Розглянуте питання буде корисним педагогам, які навчають дітей в інклюзивних класах.

Ключові слова: інклюзивна освіта, освітні потреби, ідеї, ресурси, методи, можливості.

Інклюзивна освіта – це не просто проект, це перебудова свідомості кожного учасника проекту, вчителів, батьків та дітей. У процесі інклюзивної освіти дітей з особливими потребами не підтягують до норми, до якогось одного рівня, але вони неухильно рухаються вгору своїм особливим шляхом. Немає особливих дітей чи дітей з особливими можливостями, а є просто діти, учні, які через певні обставини мають особливі потреби у навчанні.

Інклюзивна освіта - гнучка, індивідуалізована система навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах масової загальноосвітньої школи. Концепція інклюзивної освіти відображає одну з головних ідей - усі діти є цінними й активними членами суспільства. Є люди, яким ідея інклюзивної освіти не подобається, є батьки, які не хочуть, щоб їхні здорові діти вчилися разом з особливими дітьми. Але є й інші, ті хто розуміють, що жодна людина не застрахована від інвалідності або особливостей розвитку. Кожна дитина, навіть з найскладнішою нозологією має право на освіту в загальноосвітній школі, можливо дитина з ментальною інвалідністю відстане у засвоєнні академічної програми. Чи означає це, що для неї неможлива інклюзія?

Навчання в інклюзивних навчальних закладах є корисним, як для дітей з особливими освітніми потребами, так і для дітей з типовим рівнем розвитку, членів родин та суспільства цілому.

Це можливість надати дитині повноцінного статусу школяра, батькам - змогу відчувати сторонню турботу про дитину і змогу на декілька годин відволікатись на інші проблеми окрім дитини.

Це вихід дитини в світ однолітків, що сприяє гармонійному розвитку та вихованню особистості.

Це вольові зусилля як дитини, так і батьків у подоланні проблем розвитку, це надія на краще, а значить і бажання діяти у напрямку вирішення означених проблем.

Дитина з особливими потребами не повинна займати особливого становища в класі, вона має почуватись природно, досягти самостійності, наскільки це можливо і саме від вчителя залежить, як комфортно почуває себе дитина в шкільному середовищі.

Інклюзивним може стати будь який клас у будь-якій українській школі, у будь-який день навчального року. Тому ідеться про перекваліфікацію кожного педагога. Як мотивувати вчителя? На мій погляд, немає більш творчої професії, ніж вчитель. Педагог щодня стикається з таким спектром дитячих емоцій, для яких ніхто і ніколи не пропише алгоритмом. І жоден педагогічний заклад цьому не навчить, тому що і діти і соціум неймовірно швидко змінюються. Коли вчитель заходить до класу, він повинен бути і фокусником, і театральним діячем, і науковцем, і, звичайно, мати педагогічний талант. Поява особливих дітей у класі – це один творчий виклик для вчителя.

Пропоную декілька порад, що стосуються роботи над собою та з учнями.

Почніть з себе, змінійтеся поступово

Для заклопотаних вчителів думки про прийняття абсолютно нового способу навчання дуже тривожні. Але все не так страшно, якщо почати з однієї невеликої зміни за один раз.

Наприклад, ви звикли користуватися білою крейдою чи чорним маркером для записів на дошці. А наступного разу візьміть інші кольори, використовуйте це правило і у підготовці роздаткового матеріалу. Колір, шрифт, його розміри, ілюстрації — все це важливо.

Займайтесь самоосвітою

При кожній можливості відвідайте профільні конференції, слухайте вебінари, вивчайте матеріали, які допоможуть налагодити стосунки з особливими дітьми та організувати навчальний процес на гідному рівні. Шукайте цікавинки, творчо розвивайте їх.

Створіть окрему теку для ідей

У процесі підвищення кваліфікації, пошуку нових освітніх шляхів, збирайте ідеї, ресурси, методи, які зможете використати на уроці. Це не марна праця, рано чи пізно ви звернетесь до результатів цього надбання.

Доповніть свій навчальний план

Переконайтесь, що ваш навчальний план має не однобічний характер, а враховує методики, техніки, прийнятні для ефективного навчання усього класу, незалежно від особливостей розвитку.

Працуйте спільно з колегами, керівництвом

Лише разом можна змінити шкільну культуру. Ініціативи з налагодження роботи інклюзивних класів мають підтримуватися керівництвом школи. У такому разі знайдеться потрібне фінансування, реалізовуватимуться проекти, і загалом, буде більш комфортно працювати.

Дотримуйтесь певних правил від початку до кінця уроку

І мова не про дисципліну в класі. Працюючи з особливими дітьми, використовуйте озвучені раніше правила, адже передбачуваний клас для них — безпечний прихисток, картина, що вписується в їх уявлення про життя, місце, де вони знають, як поводитись, та що може спричинити порушення. Зрештою, це стане вашим стилем викладання.

Пробуйте різноманітні варіанти подачі інформації, в тому числі й презентації в PowerPoint

Це урізноманітнить навчальний процес, а для дітей з вадами слуху — прекрасна можливість бачити перед очима текст, щоб не пропустити критично важливі деталі.

Використовуйте спеціальні шрифти, готуючи роздаткові матеріали чи презентації

Якщо у вашому класі є діти з дислексією та різними типами інвалідності, привчіть себе використовувати спеціальні шрифти, більшість з них безкоштовна і адаптована до використання в кириличному письмі: Comic Sans, Ariel, Trebuchet MS, Myriad Pro, Geneva. Також не використовуйте занадто яскравий білий фон, віддайте перевагу кремовому чи подібним. Це суттєво полегшить життя дітям, адже вони зможуть читати та сприймати текст.

Пропонуйте проектну роботу

Це прекрасний спосіб дати можливість учням проявити себе, пишатися новими знаннями та шансом відіграти їх у життя. Залиште місце для творчості у кожному проекті, не треба давати всім однакове завдання. Врахуйте особливості та можливості кожної дитини, щоб зрештою розкрити сильні сторони школяра. Додатковий бонус — вам не потрібно буде аналізувати однаково виконаний проект, адже у кожного буде своя родзинка.

Впроваджуйте практику партнерства та практикуйте роботу у групах

Це варто зробити, аби діти контактували, допомагали один одному. Подібна взаємодія руйнує безліч непотрібних стереотипів. Спробуйте часто міняти групи, щоб була змога попрацювати з більшою кількістю дітей, а не з 3-4 найактивнішими учнями.

Навчіться використовувати сильні сторони учнів

Кожен вчитель усвідомлює, що не всі школярі навчаються однаково. Тому використовуйте різні способи подачі інформації, різноманітні рівні складності перевірочних завдань, щоб всі учні могли проявити себе та якнайкраще зрозуміти матеріал.

Враховуйте можливості кожного, готуючи домашнє завдання

Здається, що ви все зробили правильно, а учень не виконав домашнє завдання? Не думайте, що це через лін, можливо, робота недостатньо адаптована для такої дитини. Перегляньте свій алгоритм підготовки, можливо, інколи доцільно відмовитись від «домашки», або зробити її спільною для декількох предметів.

Не бійтесь змін. Інклюзивна освіта – це виклик, але з ним ви неодмінно впораєтесь, доклавши трохи зусиль.

Не потрібно сприймати це як проблему. Найважливіше, щоб діти не відчували себе іншими... Це діти, яким доля послала складні випробування... Тільки співчуття мало, треба розвивати можливості.

Список використаних джерел та літератури

1. Данілавичюче Е.А., Литовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник /За заг. ред. А.А. Колупаєвої. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 360 с. (Серія «Інклюзивна освіта»)
2. Засенко В. В. Сучасні проблеми теорії і практики навчання дітей з особливими потребами. [Електронний ресурс]. / В. В. Засенко. — Режим доступу: http://canada-ukraine.org/ukr_Journal_V1.htm
3. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч. курс та наук.-метод. посіб. /Т.В. Сак. – К.:ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 168 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»)
4. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / А. Колупаєва, Н. Софій, Ю. Найда, О. Таранченко, С. Єфімова, Н. Слободянюк, І. Луценко, Л. Будяк; За заг. ред. Л. Даниленко. К.: 2007. — 128 с.
5. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. – К.: «Самміт –Книга», 2009. 272 с.: іл. – (Серія «Інклюзивна освіта»)
6. Колупаєва А.А. Організаційно-педагогічні умови інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір // Дефектологія, №4, 2003. - 154.
7. Колупаєва А.А., Данілавичюче Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навчально- методичний посібник. – К.:Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 192 с. (Серія «Інклюзивна освіта»)
8. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та затримкою психічного розвитку / За ред. Вавіної Л.С.. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011-180 с.
9. Таранченко О.М., Найда Ю.М. Диференційоване викладання в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник/ За загальною редакцією Колупаєвої А.А. – К.:Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 124 с. (Серія «Інклюзивна освіта»)
10. Таранченко О. М. Стратегія сучасного викладання: надання підтримки учням з особливими потребами в умовах інклюзив- ного навчання / О. М. Таранченко // Початкова школа. — 2013. — № 4. — С. 51–55.

Іванець О.М.,

вчитель англійської мови,
заступник директора з навчально-виховної роботи
Нетішинської ЗОШ І – ІІІ ступенів № 1

Формування англомовної лексичної компетентності учнів початкової школи за допомогою інноваційних методів навчання

Стаття присвячена використанню новітніх методів навчання під час вивчення лексичних одиниць на уроках англійської мови у початкових класах. Авторка на основі наукової, методичної літератури та власного педагогічного досвіду розкриває методи формування англомовної лексичної компетентності учнів 1-4 класів НУШ.

Ключові слова: англійська мова, НУШ, лексична компетентність, лексична одиниця, «Mind map», ігри, інтернет ресурси.

Важко сьогодні уявити висококваліфікованого фахівця будь-якої галузі, котрому не була б потрібна у професійній діяльності англійська мова. У зв'язку із глобалізацією роль мов міжнародного спілкування зростає у рази. Сьогодні знання англійської мови є необхідністю, вимогою часу для кожного громадянина нашої держави. Вивчення англійської мови відбувається в Україні з 1 класу і саме в початковій школі починають закладатися основи англомовної мовної комунікації. Зокрема, Державний стандарт початкової освіти передбачає вивчення іноземної мови. До ключових компетентностей молодших школярів з англійської мови належить здатність розуміти прості висловлювання цією мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях (передбачених програмою темах, наприклад «Я, Моя родина», «Друзі», «Навколишнє середовище», «Школа», «Свята і традиції» та ін. , оволодіння навичками міжкультурного спілкування [2, с. 2]. Отже, значна увагу спрямована на вивчення та засвоєння нової лексики.

Як зазначає О.Я. Савченко розробник Типової освітньої програми для НУШ «у початковій школі закладаються психолінгвістичні основи іншомовної комунікативної компетенції, необхідні та достатні для подальшого її розвитку й удосконалення. Тут відбувається становлення засад для формування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також умінь сприймати на слух, говорити, читати й писати у межах визначених програмою результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів» [6, с. 16]. Водночас, учитель англійської мови у початкових класах значну увагу має зосереджувати на психологічній адаптації до процесу навчання, позитивній мотивації та ставленні до вивчення англійської мови з метою успішного подальшого оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю. У зв'язку із цим він має не лише дотримуватися Державного стандарту, навчальних програм, але й зважати на психологічні особливості розвитку молодших школярів, індивідуальні зацікавлення учнів і відповідно до цього обирати оптимальні, ефективні та цікаві дітям методи навчання англійської мови.

У типовій освітній програмі для НУШ зазначено, що головною метою навчання іноземної мови у початковій школі є формування в учнів комунікативної компетенції, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями молодших школярів [6, с. 16]. Згідно Державного стандарту та типової навчальної програми з англійської мови учні 1-2 класів початкової НУШ мають: розуміти короткі, прості запитання, твердження, прохання/вказівки та реагувати на них вербально та/або невербально; розпізнавати знайомі слова і фрази під час сприйняття усної інформації; розпізнавати знайомі слова з опорою на наочність; запитувати та повідомляти інформацію про себе та повсякденні справи, вживаючи короткі сталі вирази та використовуючи у разі потреби жести; описувати себе та свій стан короткими фразами; надавати найпростішу інформацію про себе у письмовій формі (записка, анкета) [2, с. 5-6]. Учні 3-4 класів мають: визначати в усному повідомленні інформацію за різними завданнями на знайомі повсякденні теми; розуміти зміст усного висловлювання у знайомому повсякденному контексті; розпізнавати знайомі імена/назви, слова та елементарні фрази в коротких, простих текстах; визначати в тексті інформацію за різними завданнями на знайомі повсякденні теми; спілкуватися на добре знайомі теми, реагувати на прості твердження щодо задоволення нагальних потреб та висловлювати ці потреби; розповідати про людей, навколишній світ та побут простими, окремими фразами та висловлювати своє ставлення; запитувати та надавати особисту інформацію у письмовій формі, використовуючи прості слова, короткі речення та сталі вирази; надавати у письмовій формі інформацію про себе, навколишній світ, побут, використовуючи прості слова та вирази; створювати в режимі реального часу прості повідомлення за допомогою кількох коротких речень [2, с. 5-6]. Як бачимо, вагома увага приділяється саме формуванню лексичної компетентності, тобто здатності знати, розуміти та використовувати на практиці лексичний матеріал у всіх видах мовленнєвої діяльності. Варто зауважити, що формування лексичної компетентності у молодших